

A szőlőmoly és szőlőiloncza irtása.

I.

Úgy a régi, mint a most már rendes termést adó újabb telepítésű szőlőkben, legyenek azok hegyiek vagy homokiak, az utóbbi három év óta aggasztó módon szaporodik a szőlőmoly (*Cochylis ambiguella*) és egyes helyeken hozzá csatlakozik — bár ez idő szerint még szórványosan — a szőlőiloncza (*Tortrix Pilleriana*) is. Eme két rovar kártételeinek meggátlására szolgáló védekezésmódok ismertetése előtt lássuk előbb röviden e két állat életmódját.

A szőlőmoly évente kétszer szokott mutatkozni. Az első nemzedék hernyói május elejétől körülbelül június utolsó harmadájáig találhatóak, a mikor kezdetben a fürt apró bimbóit, később a nyíló virágzatot, majd az apró kötődött bogyókat pusztítják. E hernyó eleinte igen parányi és zöldecs színű, később szennyes-rózsás vagy ibolyás-szürkés, legtöbbször azonban szennyes-zöldecs, de feje és az utána következő első testiz feketés-barna; teljesen felnőtt korában 8—10 milliméter hosszú. E hernyót a fürtön sohasem lehet szabadon látni, mert a míg egész kicsi (1 milliméter hosszú), addig befurakodik a bimbókba, miközben azokat finom pókszalakkal összekötögeti, későbbben pedig részint az elrágott virágokból, részint azok elváló hulladékaiból ugyancsak a szájából eregető pókszalakkal a fürt gerezdéi között hosszúkás fészket készít, a melynek belsejét kibéleli. E fészkekben tartózkodik és innen indul ki, hogy kártételeit folytassa. Egy hernyó készíthet azonban egymásután több fészket is; innen van, hogy az ember abból egy fürtön 5—6-ot is talál, de hernyót csak egyben.

Június végen teljesen kifejlődött és vagy az eddigi fészkekben, vagy inkább a karón és szőlőtőke alkalmas repedésében, de nem ritkán a szőlő kötözésére használt anyagba: (szalma, guzsba-csavart fűz vesszők, sás vagy raffia között) készített külön burokokban bebábozódik. Bábja csak mintegy 6 milliméter hosszú és világosbarna.

Két hét múlva, és pedig június végén szórványosan, július elején tömegesen kikel e bábból a szőlőmoly, mely valamivel nagyobb és természetesebb a közönséges ruhamolynál, mert 7—8 mil-

liniméter hosszú és kiterjesztett szárnyal 13—15 milliméter széles. E molyra könnyen rá lehet ismerni arról, hogy hátán, ha szárnyait háztető formájára összeteszi, a felső szárnyain egy kis nyereg alakra emlékeztető kávébarna színű kis harántsáv húzódik; a felső szárnyak hegyén a nyereg alakú rajzhoz hasonló színű pont van.

A moly a nappal legnagyobb részét a levelek alsó felére húzódva tölti, csak este röpködik, miközben párizik és vagy a már félig kifejlődött bogyókra vagy azok nyeleire egyet-egyet, összesen mintegy 30—40 petét tojik. E pete fehéres és szabad szemmel nem igen vehető észre.

Az ebből a petéből kikelő kis hernyócska, tehát a szőlómoly második nemzedéke, mely színre és termetre majdnem teljesen azonos a juniusi hernyóval, július és augusztusban a bogyókba furakodik. Azokat részben egészen kirágja, részben csak kikezdi, de szálaival mindig összefonogatja. Az így megtamadott és összecsomózott bogyók, melyek legtöbbször a fürt hegyén vannak, rothadnak, nemcsak mert már úgyis megvannak sérülve, hanem azért is, mert rájuk telepednek a különböző gombák is. Egyes hernyók akadnak azonban a fejletlen u. n. „Márton-szőlő“ -ben még október hónapban is. Még mielőtt a szüret ideje beköszönt, a hernyó elhagyja a fürtöt és vagy a tőkére, vagy a karóra vándorol, hol bebábozódási helyet készít magának, a melyben október végéig eleinte mint hernyó vesztegel s csak azután bábozódik be. Ilyen báb alakjában ki is telel. Május elején, de ha meleg a tavasz, már április végén jelenik meg jövő évben a moly újra, mely petéit a bontakozó hajtásokba, illetőleg azokban a bimbókra tojja; e petékből kél ki az a nemzedék, mely tavasszal és nyár elején a virágfürtöket szokta rongálni. A szőlőmoly előfordul szórványosan Magyarországon s mint azt az 1898-iki esztendő mutatta, igen nagy károkat okozhat.

A szőlőiloncza (*Tortrix Pilleriana*) a szőlómolytól nemcsak nagyságra, de életmódra nézve is különbözik, mert évenként csak egy nemzedéke van. Kártételét május eleje vagy közepe táján, tehát a szőlómolylyal egyidejűleg kezdi és június közepéig, esetleg végéig folytatja. Eleinte csak a hajtások hegyein rágesál, a melyeket előbb többé-kevésbé összefon, de ha a hernyó nagyobb (május végén, június elején), akkor már az alsóbb levelekre száll le, s itt is mindig fészket készít magának olyanformán, hogy vagy egyszerűen behajlítja és leköti a levél egyik-másik karélyát, vagy hogy egy levél ránczos bemélyedésében maga fölé szálaiból fedőt sző, s abban él, vagy végül, hogy összefon néha több levelet vagy fürtöt is, ebben a fonadékban tanyázik s onnan rágja az elérhető zöld

részeket. Ha a fészkéhez közelben már nincs mit rágnia, akkor odébb áll és más helyen ismét újabb fészket készít annyiszor, a mennyiszer szükséges: 8—10-szer is, míg teljesen kifejlődik.

A hernyó eleinte (április végén, május elején) piczi, sárgászöld, majdnem olyan, mint a levél színe, de egy két sárgászöld hernyó akad későbbben is közte; feje, és a feje után következő első testszelvényének felső része fényes feketés-barna vagy fekete; hátán az első testszelvény után következő testrészen, két hosszú sorban kis fehér, vagy zöldes pontocskákból szennyes-zöld, vagy vörhenyes szőrök erednek: testének alsó színe világos-zöld. Hosszúsága kifejlődött korában 30—40 millim. Igen élénk és fürgé hernyó: legkisebb érintésre kiveti magát a fészkeből, úgy hogy azután a zöld lomb között nehéz rátalálni. Julius elején vagy néha valamivel későbbben, kikel a karókon és tőkén, de legtöbbször az összefont levelek között elhelyezett 12—14 millim. hosszú barna színű bábokból a lepke. Ez is éjjeli állat s a nappalt a levelek alsó felén meghúzódva tölti. Ez a lepke 10—15 millim. hosszú, kiterjesztett szárnyakkal 20—25 millim. széles és agyagszín-sárga, de ez a szín igen sok színárnyalatú. Jellemző ezen állatra nézve, hogy felső szárnyán a tőnél egy folt és azután három harántsáv van, mely a szárny alapszínénél mindig sötétebb árnyalatú. Ez a rajz is azonban olyan változó, mint általában a pillének alapszínezete is.

Az este rajzó és ugyanakkor pározó pille petéit 10—20, legtöbbször 50—60, de olykor 150—200 darabból álló csomóban a szőlőlevél felső lapjára tojja. E petecsomó eleinte halvány-zöld, de kikeléskor feketés-szürke. A petékből kikelt hernyók kikelés után rögtön, a nélkül, hogy sokat rágnának, elszélednek és alkalmas helyen, kivált a karókon és a tőke elváladozó kérge alatt telelőre húzódnak, honnan azután jövő évben ismét a fakadó szőlőhajtásokra vándorolnak föl, hogy kártevésüket itt újból megkezdjék.

Ez a rovar — a szőlőiloncza — mint épen honi eseteink mutatják, vidékenkint és kisebb-nagyobb időszakokban igen nagy károkat okoz, sőt ha csakugyan tömegesen mutatkozik — mint az Magyarország déli részén a 80-as évek elején megtörtént — tönkre teheti az egész termést is, miért is okvetetlenül szükséges, hogy kártételeinek gátat vessünk. *Jablonowski József.*